

BIULETYN KOWIEŃSKI

WILBI

WILEŃSKIE BIURO INFORMACYJNE (WILBI) WIELKA-POHULANKA 19-17.

Nr. Wilno, dnia 30 grudnia 1933 r. 979.

Treść numeru:

I. ZAGADNIENIA POLITYKI ZAGRANICZNEJ.

K r o n i k a .

Dział. Str.

1. Sprawa rokowań gospodarczych z Anglią.-

I. 1.

III. ZAGADNIENIA POLITYKI WEWNĘTRZNEJ I ŻYCIE SPOŁECZNE.

K r o n i k a .

2. Zastępowanie obcych fachowców krajowymi.-
3. Minister Spraw Wewnętrznych o aktualnych kwestjach swego resortu.-
4. Jubileusz Felicji Bortkiewiczowej.-
5. Sprawa założenia instytutu pedagogicznego.-
6. Sprawa reform w szkolnictwie.-
7. Litewszczenie nazw miejscowości.-
8. Zapis dla uniwersytetu katolickiego.-
9. Sprawa rozbudowy szkolnictwa w Kownie.-
10. Działalność Żelaznego Funduszu Wileńskiego.-

III. "
" "
" "
" "
" 2.
" "
" "

IV. SPRAWY POLSKIE I INNYCH MNIEJSZOŚCI NARODOWYCH.

K r o n i k a .

11. Zamykanie tajnych szkół polskich.-

IV. "

VII. SPRAWY KŁAJPEDZKIE.

K r o n i k a .

12. Akcja hitlerowców w Kłajpedzie.-

VII. "

I. ZAGADNIENIA POLITYKI ZAGRANICZNEJ

K r o n i k a .

S p r a w a r o k o w a ń g o s p o d a r c z y c h z A n g l i j ą .
Prasa ryska /z 30.XII.1933/:Przewodniczącym komisji litewskiej, mającej prowadzić rokowania gospodarcze z Anglią, mianowany został Balutis, obecny poseł litewski w Stanach Zjednoczonych. Wkrótce Balutis przyjedzie z Ameryki do Kowna, skąd uda się do Londynu dla prowadzenia rokowań.-

III. ZAGADNIENIA POLITYKI WEWNĘTRZNEJ I ŻYCIE SPOŁECZNE.

K r o n i k a .

Z a s t ę p o w a n i e o b c y c h f a c h o w c ó w k r a j o -
w y m i .Prasa kowieńska /z 23.XII.1933 r./:W ciągu 1934 r. około 30 - 40 obcokrajowców fachowców zostanie zastąpionych w Wielkiej Litwie obywatelami litewskimi, którzy ukończyli zagranicą wyższe zakłady naukowe. Pozatem w przyszłym roku będą się dokształcać krajowi majstrowie w szeregu przedsiębiorstw.-

M i n i s t e r S p r a w W e w n ę t r z n y c h o a k t u -
a l n y c h k w e s t j a c h s w e g o r e s o r t u . "Lietuvos
Žinios" Nr.292 /XII.1933/:Minister Spraw Wewn. pułk.Rustejka udzielił w dniu 22 grudnia następującego wywiadu w sprawach litewskiej polityki wewnętrznej: Upływa 15-cie lat od chwili powstania samorządów litewskich. Samorzady wciąż się rozwijają, w miarę zasobów finansowych. W 1923 r. budżety samorządów wynosiły 16 milj.litów, w 1925 r. - 22 milj.lt., a w 1932 r. - 31 milj.litów. Obecnie główną troską samorządów są lokale szkolne. W r.b. stworzono 180 kompletów szkół powszechnych. W roku przyszłym powstanie co najmniej 150 kompletów. Jest nadzieja, że szkolnictwo zostanie w należyтым stopniu rozbudowane w ciągu 8-miu lat.

Samorzady rozbudowują również szpitalnictwo. Nowoczesne szpitale zbudowano już w Taurogach, Rakiszkach i Poniewieżu. Buduje się szpital w Telszach, przerabia się koszary na szpital w Olicie.Wkrótce będą zbudowane szpitale w Kownie, Jeziorossach, Marjampolu i Szakach. Cały szereg samorządów wprowadza już badanie stanu zdrowia uczniów szkół powszechnych. Ponadto niektóre powiaty zamierzają zaopatrzyć się w karetki szybkiej pomocy sanitarnej.

Projekt ustawy o bezpieczeństwie państwa rozpatrywany jest obecnie przez Radę Stanu, zaś projekt ustawy prasowej - przez Ministerstwo. Jak się zdaje, wypadnie projektu tego się wyrzec i zadowolnić należytem zreformowaniem istniejącej już ustawy prasowej. Ponadto zostanie uregulowane wydawnictwo nowych pism, zwłaszcza zaś prasy brukowej, którą się często zajmują ludzie nieodpowiedzialni.

Opracowuje się ustawę o aptekach i o pomocy lekarskiej.

Jeżeli chodzi o fundusz robót publicznych, przewidywane jest zebranie na fundusz ten środków w wys. ok.2 i pół milj.litów. Na Litwie jest obecnie ok.3 i pół tysiąca, maksimum zaś 4 tys.bezrobotnych. W ten sposób da się zadowolnić wszystkich potrzebujących pracy zarówno inteligentów, jak też pracowników fizycznych. Obecnie ok. 90% bezrobotnej inteligencji stanowią akademicy.-

J u b i l e u s z F e l i c j i B o r t k i e w i c z o w e j .
W związku z 60-leciem urodzin znanej lewicowej działaczki litewskiej Felicji Bortkiewiczowej, redaktorki organu ludowców litewskich "Liet.Žinios", ukazały się w prasie litewskiej krótsze i dłuższe wzmianki, poświęcone biografii i zasługom społecznym jubilatki. /XII.1933/.-

S p r a w a z a k o ń c z e n i a i n s t y t u t u p e d a g o -
g i c z n e g o w K o w n i e .Prasa litewska /z 21.XII.1933/:Ko-
misja reformy szkół rozważa obecnie kwestję założenia w Kownie instytutu pedagogicznego. O ile warunki dopiszą, otwarcie instytutu nastąpi już z początkiem przyszłego roku szkolnego.-

S p r a w a r e f o r m w s z k o l n i c t w i e .Prasa kowieńska /z 22.XII.1933/:Nowomianowany dyrektor Departamentu M-stwa Oświaty p.Masilunas oświadczył w wywiadzie prasowym o projektowanych reformach w szkołach, co następuje:

Zamierzana jest konsekwentna stopniowa likwidacja progimnazjów i zakładanie zamiast nich w całym kraju szkół początkowych z 6-letnim kursem nauczania. Szkoły te będą zarazem ogólnokształcące, jak i specjalne /rolnicze, rzemieślnicze/. Jak dotąd większość gimnazjów były koedukacyjne. W przyszłości zamierza się oddzielić uczniów i uczennice.

Obecnie komisja reformy szkół rozważa kwestję programu gimnazjów żeńskich. Projektowane jest, aby do programu tych szkół wprowadzono również przedmioty, które niezbędne są dla przyszłych kobiet, wykład gospodarstwa domowego, sztuki kulinarnej i t.p.

Szczególny nacisk ma być położony w szkołach średnich na wykład lituanistyki, na nauczanie języka litewskiego, historii i geografii. Główną troską M-stwa Oświaty jest podniesienie wychowania narodowego i państwowego w gimnazjach.-

L i t e w s z c z e n i e n a z w m i e j s c o w o ś c i .Prasa kowieńska /z 22.XII.1933/:Komisja litewszczenia nazwisk przy M-stwie Spraw Wewn. ma przystąpić do litewszczenia również nazw wsi. Zlitewszczeniu mają ulec przede wszystkim rosyjskie nazwy wsi, a pozatem inne nazwy również uważane za nieodpowiednie.-

Z a p i s d l a u n i w e r s y t e t u k a t o l i c k i e g o .Prasa kowieńska /z 21.XII.1933/:Jak podają pisma, Litwin amerykański P.Butenas zapisał dla uniwersytetu katolickiego w Litwie 5 tys. dolarów. Podjęto kroki dla utrzymania tego spadku.-

S p r a w a r o z b u d o w y s z k o ł n i e t w a w K o w n i e ."Lietuvos Aidas" Nr.289 /XII.1933/:W Kownie istnieje obecnie ogółem 197 kompletów szkół powszechnych. Samorząd Miejski utrzymuje 171 kompletów, z czego tylko 45 kompletów mieści się we własnych lokalach. Budowa domów dla pozostałych kompletów pochłonęłaby 5 - 8 milj. litów.-

D z i a ł a l n o ś ć Ż e l a z n e g o F u n d u s z u W i l e ņ s k i e g o ."Liet.Aidas" Nr.289 /XII.1933/:Drugi rok już Żelazny Fundusz Wileński rozwija swą działalność w postaci sprzedaży paszportów i znaczków wileńskich. Corocznie wpływa z tego tytułu prawie 100 tys.litów. Żelazny Fundusz Wileński rozwija również działalność w Ameryce. Za pośrednictwem litewskiego konsula generalnego w Nowym Jorku Zadekisa otrzymano za znaczki i paszporty wileńskie 317,90 dolarów.

IV. SPRAWY POLSKIE I INNYCH MNIEJSZOSCI NARODOWYCH.

K r o n i k a .

Z a m y k a n i e t a j n y c h s z k o ł p o l s k i c h ."Liet. Žinios" Nr.291 /XII.1933/:W tych dniach policja wykryła i zamknęła dwie tajne szkoły polskie w Poniewieżu. Jedną szkołę prowadziła p. Salmonowiczowa, drugą zaś p.Eugenja Rutkowska. Tę ostatnią komendant m.Poniewieza skazał na dwa miesiące więzienia z zamianą na tysiąc litów grzywny. Po odsiedzeniu jednego dnia w areszcie, p.Rutkowska uiszczyła grzywnę i została zwolniona.-

VII. SPRAWY KŁAJPEDZKIE.

K r o n i k a .

A k c j a h i t l e r o w c ó w w K ł a j p e d z i e .Prasa łotewska /z 30.XII.1933/:W czasie świąt policja litewska przeprowadziła w Kłajpedzie szereg rewizyj u urzędników obywateli niemieckich, którym, w myśl ostatniego zarządzenia gubernatora kłajpedzkiego, nie zezwala się na dalszy pobyt na obszarze Kłajpedy.Podczas rewizyj wykryto szereg materiałów, świadczących o wzmaganiu się żywołów hitlerowskich w Kłajpedzie. Miejscowi hitlerowcy byli bardzo dobrze zorganizowani. Otrzymywali oni dyrektywy i instruktorów z centrali hitlerowskiej w Niemczech. Posyłali też regularnie sprawozdania z działalności swej do Berlina.Wykryto też u niektórych nauczycieli materiały szpiegowskie. -

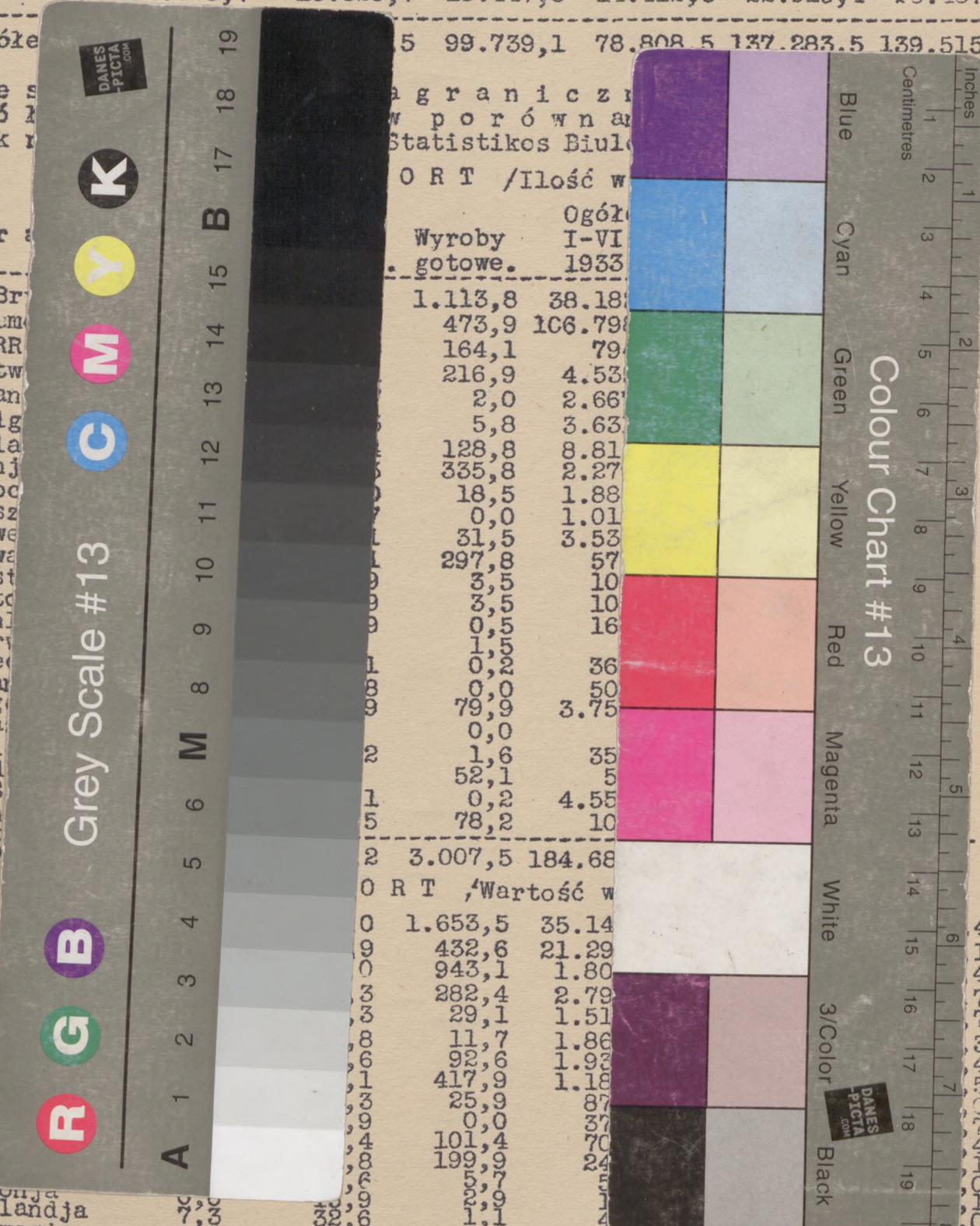
B7

Bilans handlu zagranicznego Litwy w I-szem półroczu 1933 r. w porównaniu z tym samym okresem lat poprzednich. "Statistikos Biuletenis" Nr. 7 z 1933 r.:

Miesiące.	1933 r.		1932 r.		1931 r.	
	Eksport.	Import.	Eksport.	Import.	Eksport.	Import.
Styczeń	12.274,6	9.842,3	20.402,1	13.615,9	26.001,5	20.774,0
Luty	10.145,4	10.034,5	17.326,2	10.012,0	21.424,0	20.149,6
Marzec	13.459,1	11.555,0	14.961,2	10.935,0	23.465,0	23.306,2
Kwiecień	10.538,3	12.205,9	14.943,0	14.801,3	20.368,3	26.030,0
Maj	13.104,8	12.999,1	13.656,6	15.031,7	24.005,5	23.678,3
Czerwiec	14.629,7	10.829,7	18.447,0	14.412,6	22.019,4	25.437,5
Ogółe			5 99.739,1	78.808,5	137.283,5	139.515,6

Kraj	Ilość w		Wartość w	
	Ogółe	Wyroby gotowe.	Ogółe	Wyroby gotowe.
W. Bryt.	1.113,8	38.18	1.653,5	35.14
Niem.	473,9	106.79	432,6	21.29
ZSRR	164,1	79	943,1	1.80
Lotw.	216,9	4.53	282,4	2.79
Fran.	2,0	2.66	29,1	1.51
Belg.	5,8	3.63	11,7	1.86
Holand.	128,8	8.81	92,6	1.93
Dan.	335,8	2.27	417,9	1.18
Włoc.	18,5	1.88	25,9	87
Hisz.	0,0	1.01	0,0	37
Szwec.	31,5	3.53	101,4	70
Szwajc.	297,8	57	199,9	24
Aust.	3,5	10	3,0	11
Est.	3,5	10	3,0	11
Finl.	0,5	16	0,0	0
Norw.	1,1	5,5	1,1	5,5
Czech.	0,2	36	0,0	0
Gdańsk	0,0	50	0,0	0
Arg.	79,9	3.75	6,4	23,3
Braz.	0,0	0	0,0	0
Pal.	1,6	35	0,0	0
Ind.	52,1	5	0,0	0
U.S.	0,2	4.55	0,0	0
ian.	78,2	10	0,0	0
Ogółe	2 3.007,5	184.68	0 1.653,5	35.14
W. Bryt.	0	0	0	0
Nie	9	0	9	0
ZSR	0	0	0	0
Lot	3	3	3	3
Fra	3	3	3	3
Bel	3	3	3	3
Hol	8	8	8	8
Dan	6	6	6	6
Włoc	1	1	1	1
Hisz	4	4	4	4
Szw	8	8	8	8
Szw	8	8	8	8
Au	10	10	10	10
Est	10	10	10	10
Fin	1	1	1	1
Nor	1	1	1	1
Czech	2	2	2	2
Gdańsk i Polska	6	6	6	6
Argentyna	108,7	1.372,8	108,7	1.372,8
Brazylja	4,9	4,9	4,9	4,9
Palestyna	19,5	126,2	19,5	126,2
Indje bryt.	70,9	70,9	70,9	70,9
U.S.A.	3,0	1.742,8	3,0	1.742,8
In. kraje	68,6	90,9	68,6	90,9
Razem	40.568,2	24.019,4	4.534,5	74.151,9
%	54,71	32,39	6,12	100,00

Pisarz Biczunias wyraził m.in.przekonanie, że zmiana nazwisk jest konieczna, aby emigranci litewscy nie zmienili swych litewskich nazwisk, o ile nie na nazwiska słowiańskie, to na angielskie i inne. Jest on zdania, że przymus jest tu potrzebny, ale nie policyjny, tylko społeczny.-

Projekt przepianowania Kowna .Prasa kowieńska /z 23.X.1933/: Jak podają, t-stwo upiększenia Litwy zleciło opracowanie projektu przepianowania Kowna. Głównymi celami projektu jest: udoskonalenie komunikacji miejskiej, wytknięcie nowych szerokich i prostych arteryj. budowa mostów i kolejek linowych. Wreszcie chodzi o upiększenie miasta przez rozszerzenie wąskich ulic i placów i prze-

ciągciąg

Prasa przyiadwo mini

Adwokatów

ajowy zjazd

ustaw 23.X.1933/: nieznacznepowane zmianyanę one wprokaże, jakie

W tych przemysłozym miesiąc estji postar ieli firm p

ustawy są Kownie i n racji będą owi, który rocznie Głó w będzie zb m instytucj

owowały kcji -stwie ośred- y, ja -stwowe,

prywatne i społeczne.Regestracja wszystkich bezrobotnych będzie przymusowa. Za uchylenie się od registracji przewidziane będą kary aresztu i grzywny. Osoby,które nie będą mogły otrzymać pracy według swego fachu, będą musiały przyjąć pracę według wskazań Inspekcji Pracy. Za pracę będą płaciły w naturze i gotówką odpowiednie instytucje. Wysokość opłaty ustali minister Spr.Wewn. Samorzady w porozumieniu z Inspekcją Pracy będą otwierały tanie jadalownie, budowały tanie mieszkania dla robotników, zakładały zawodowe kursy dokształcające. i t.d. Obowiązek pracy zostanie rozciągnięty jedynie na mężczyzn w wieku 20-50 lat. Prace zostaną podzielone na dwie kategorie: fizyczne i umysłowe.-

I. ZAGADNIENIA POLITYKI ZAGRANICZNEJ.

K r o n i k a .

Projekt zawarcia umów handlowych pomiędzy Anglią a krajami bałtyckimi. Elta /z 24.XI.1933/:W odpowiedzi na zapytanie w Izbie Gmin angielski minister Handlu oświadczył, że Anglija zamierza zawrzeć w niedalekiej przyszłości umowy handlowe z Litwą, Łotwą i Estonją. Jednak data rozpoczęcia formalnych rokowań nie została jeszcze ustalona.-

Rokowania polsko-niemieckie a Litwa w ujęciu "Journal des Debats". "Liet.Žinios"

III. ZAGADNIENIA POLITYKI WEWNĘTRZNEJ I ŻYCIE SPOŁECZNE.

"Liet. Aidas" o litemowszczeniu nazwisk. "Liet.Aidas" Nr.268 z 25.XI.1933 r. Art.p.t."Czy nazwisko jest sprawą tylko osobistą". Streszczenie:

W dyskusjach co do odlitemowszczenia nazwisk wyrażano m.in.opinie, że takie czy inne nazwisko jest sprawą wyłącznie osobistą. Ci i owi sprzeciwiali się lub wątpili w skuteczność i potrzebę odlitem-